

Πιστεύω, δὲν ἐμπορέσαμε νὰ κατεβούμε εἰς τὰ Σείσια κά-
τω, φοβώντας τοὺς δράκους, ὅπου ἐγκρεμίζονταν ἐκεῖ. .

(ΠΕΡΟΘΕΟΣ Ο ΚΕΦΑΛΗΝ)

31

...Ἐπῆρεν ἡ αὐτὴ θάλασσα χιλιάδων μουζουριῶν χωρί-
φια· ἔπῆρεν σικίες, ἀφάνισε ἐκκλησίαις ἀπὸ θεμελίων, καὶ

ἐξέχωσεν εἰς τὸ Καμάρι καὶ εἰς τὴν Περίσα κτίσματα ἑλλη-
νικά, ὅπου δὲν τὰ ἔφερε τινὰς ἀπὸ μᾶς, οὔτε ἀπὸ τοὺς γο-
νέους μας.

Καὶ εὐρέθησαν μνήματα μὲ κόκκαλα ἀνθρώπινα γεμά-
τα· καὶ ἐμεῖς εἶχαμεν ἀπάνω σικίες φυτεμένες, καὶ ἐσπέρ-
ναμεν καὶ κριθὰς, καὶ ἐλούσαμεν· καὶ ἐτώρα εἶναι ἔρημα
παντάσους, καὶ δὲν θωρεῖς ἄλλο ἐκεῖ παρὰ μόνον τοιχία
μὲ ἀσέεστι κτισμένα, καὶ μάρμαρα μεγάλα καὶ περισσά.
Ἔτοι λοιπὸν ἐλέγαμεν πῶς θέλομεν τὸ πάθει καὶ ἐμεῖς νὰ
χαθοῦμε ὡσὰν καὶ ἐκεῖνες τὲς χώρες, ὅπου ἀπὸ καιρὸν ἐ-
δούλησαν καὶ τῶρα ἐξεχώστηκαν...

Καὶ ἔττι τὴν ἐρχομένην Τετράδη, ὅπου ἦτον δευτέρη
τοῦ Ὀκτωβρίου, ἐφάνησαν δύο ξύλα ἰδικά μας, καὶ ἤρχουν-
τα ἀπὸ τὴν Ἀμοργόν, καὶ τὴν Πέμπτη ταχὺ ἦρθεν τὸ ἕνα
εἰς τὴν Ἀπάνω Μεράν, καὶ εἰπασί μας πῶς τὴν νύκτα ἔπε-
σαν σιμὰ εἰς τὸ κακὸν ἐκεῖνο, καὶ τὸ ἄλλο ξύλο, καὶ ἐρα-
θύμασαν ὅλοι τῶς, καὶ παρ' ὀλίγον ἐχάνοντα, μὰ ἡ χά-
ρις τῆς Παναγίας ἐθέλησεν καὶ ἐδοθήσεν τοῦ ἐνὸς ξύλου,
καὶ ἐσηκώθη ἕνας, καὶ ἐτζιμάρησεν καὶ ἔττι ἐλαργάρησαν
ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ ἔβαλε καὶ κρασί τῶν ἀλλωνῶν εἰς τὰ
ρουθούνια καὶ ἐσυνήφεραν. Αὐτοὶ δὲν ἐκατέχαισι τί νὰ ἐγι-
νεν ἢ κουσέρβα τῶς, καὶ ἔλεγαν πῶς νὰ ἐξορίστηκαν εἰς
κανένα νησί. Ἀλλὰ ἀκούσατε, χριστιανοὶ μου, τί ἔπαθον
οἱ ταλαίπωροι. Περάσαντες ὡς τρεῖς τέσσαρις ἡμέρες τὸ
ἶδαν ἀπὸ τὴν Νιὸν μὲ τὰ ἄρμενά του καὶ ἔλεγαν πῶς εἶναι
καλὰ οἱ ἀνθρώποι μέσα, ἀμὴ ἀπὸ τὴν μπουνάτζια δὲν μπο-
ρεῖ νὰ σιμώσῃ εἰς καμμίαν γῆν· μὰ ἔττι πάλιν ὡσὰν νὰ ξα-
ναῖδαν καὶ μία καὶ δύο μὲ τὰ ἄρμενα, καὶ νὰ μὴν κάμνῃ
δρόμον ἐλόγιασαν πῶς νὰ μὴν ἔχη ἀνθρώπους μέσα, κα-
θὼς ἦτον καὶ ἡ ἀλήθεια, ἐπειδὴ ἦτον ὅλοι νεκροί. Λοιπὸν
ἐπῆσαν οἱ Νιότες μίαν μικρὴν θάρκα καὶ ἐπῆγαν διὰ νὰ ρε-
κουπεράρουν τὸ ξύλο, τὸ ὁποῖον ἐκάθονταν ἐπάνω εἰς τὸν
ἀκίσσηρα, ὡσὰν νὰ ἦτον στὴν στερεά. Καὶ ἔττι σημόνου-
τας δὲν ἐποκτοῦσαν νὰ ἔμπουν μέσα, πλὴν ἐποφάσιον καὶ
ἐσίμωσαν· καὶ πηγαίνοντας νὰ ἔμπουν μέσα, τί λογιάζετε,
Χριστιανοὶ μου, καὶ εἶδαν; Ὡ τῶν θαυμασίων σου δέσπο-
τα! ἐννέα νομάτοι... καὶ ἦτον ὅλοι ἀποθαμμένοι μὲ φοβε-
ρὸν θάνατον.

(ΧΡΟΝΙΚΟ, 17ος αἰ.)

32

Ἐγείεις καὶ χαιρετίσματα εἰς τὴν Ὑψηλότη σου ἀπὸ ἐμᾶς
τῆς ραγιάδες σου ἀπὸ τὴ Κύπρο, ἀφέντη μας μεγάλος
πρέντζηπες τῆς Βενετίας καὶ παρακαλοῦμεν τὸν ἀφέντη τὸ
θεὸ μέρα καὶ νύκτα γιὰ τὴν Ὑψηλότη σου νὰ μᾶς ἐλυπη-
θεῖς νὰ πέμψεις νὰ μᾶς ποσπάσεις ἀπὸ τὰ ἀγαρηνὰ χέρ-
για, γιὰτὶ εἴμαστε πολλὰ πειρασμένοι ἀπὸ λόγου τους.
Πρῶτα μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ, δεῦτε-
ρο τῆς Ὑψηλότης σου, γιὰτὶ ὅ,τι ὦρα φτάζει ὁ λαός, πάραυ-
τας θέλομε θάλει καὶ ἐμεῖς κορμί καὶ ψυχὴ νὰ τὴν ἐδόσουμε
εἰς τὰ χέργια τῆς Ὑψηλότης σου, πρῶτος μὲ τὸ θέλημα τοῦ
Χριστοῦ μᾶς νὰ μάρθῃ ἡ Ὑψηλότη σου πῶς ὅ,τι ὦρα φτά-
ζει εἶναι εἰς τὰ χέργια σου, γιὰτὶ ὅλοι οἱ τοῦρκοι ὅπου εὐ-
ρίσκονται εἶναι μόνον πέντε χιλιάδες καὶ ἐκεῖνοι οἱ Τοῦρκοι
εἶναι διασκορπισμένοι εἰς τὰ χωριά καὶ εἰς τῆς χώρες καὶ
ἐμεῖς οἱ Ρωμηοὶ εἵμαστε ὅλοι εἰς τὸ ρένιο μας τῆς Κύ-
προς ὡς ἐξήντα χιλιάδες μοναχὰ νὰ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ
ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀγιοῦ τοῦ τῆς Ὑψηλότης σου
καὶ θέλομε μόνον ἀπὸ τὴν Ὑψηλότη σου τὴν ὦρα ὅπου θέ-
λει σὲ φωτίσει ὁ θεὸς νὰ πέμψεις τὸ λεσκέρι νὰ τὸ ἐξορμε
καὶ ἐμεῖς καὶ νὰ μᾶς πέμψεις καὶ ἄρματα, γιὰτὶ δὲν εἶναι
ἄλλο παρὰ ἕνα δυὸ χιλιάδες μέσα εἰς τὸ κάστρο καὶ εἶναι
καὶ οἱ γιαιοδόλοιποι εἰς τὰ χωριά καὶ εἶναι εἰς τὸ χέρι
μας νὰ τῆς κάμωμε ὅ,τι θέλομε. Καὶ ἀκόμη ἀ κέ θε νὰ μά-
θει ἡ Ὑψηλότη σου θέλεις ρωτήξῃ τὸν ἀνθρώπο πὺς σοῦ
φέρειν τὸ γράμμα καὶ νὰ μὴ δοθεῖ ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὰ χέρ-

για τῆς Ὑψηλότης σου γιὰτὶ ἐπέμψαμε ἄλλες δύο γραφεῖς
εἰς τὰ χέργια τοῦ ἀφέντη καπετὰν Γενεράλε καὶ δὲν μᾶς
ἤπεμψε καθόλον ἀπόφαση. Ὁχι ἄλλο. Πολλὰ καὶ ἀκριθὰ
ξαναχαιρετοῦμε τὴν Ὑψηλότη σου.

(ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ στὸ
Δόγη τῆς Βενετίας, 17ος αἰ.)

33

1713. Ἦτον ἀνυδρία καὶ ἤκαμε ἕνα νερὸ εἰς τὲς 25 τοῦ
Νοεμβρίου καὶ ἔπιε ἡ γῆ ὅσον ὅπου τὸ παίρνει τὸ ἄλετρο·
μέσα στὸν κάμπο ἤδρεξε. Καὶ τὸ νῦν καλοκαιρικὸ ἔσπει-
ραν οἱ ἀνθρώποι μερδικό. Καὶ μέρος ἀφῆκαν καὶ ἄσπορα
πολλὰ καὶ ἐπάντεχαν νὰ δρέξῃ νὰ τὰ σπείρουν καὶ δὲν ἤ-
δρεξε πιὰ καὶ ἤφκαν τὰ ἄσπορα καὶ ἀπεφασίστηκαν.

Καὶ εἰς τὲς εἴκοσι τοῦ Φλεβάρη Σάββατο ταχὺ, ὦρα
δρθρου, ἐκαταχέρισε ἀφέντης ὁ θεὸς τὰ νερά καὶ ἤδρεξε
ὡς τὸ μεσημέρι καὶ ἦπιεν ἡ γῆ ὅσον ἦτον καὶ πρῶτα πιω-
μένη. Καὶ εἰς τὲς 22 τοῦ Φλεβάρη ἔσπειρα τοῦ μισοῦ Φίρι-
που τὸ χωράφι τὸ μισό, δόρειο μέρος κριθάρι, ἤρριξα καὶ
μιά ὄργια ροδίθια, ἀν γίνουν νὰ τὰ γράψω.

1714. Ἐγέμισε ὁ οὐρανὸς ὅλος ἀνατολὴ καὶ δύση σύν-
νεφα μικρά, ὡς σακκούλια ἄσπρα παραπολλά, κόκκινα,
καπνερά ὡσὰν πρόδατα, παραπολλά πυκνά - πυκνὰ ὡσὰν
ἄσπρα. Τὴν αὐτὴ βραδιὰ ἦταν καὶ ἀφεγγιά· μὰ δυσικὰ ἦ-
ταν πολλὰ κόκκινα, ἦταν καὶ μελανὰ πολλὰ.

1729. Φλεβάρη 2, ἐχιόνισε χιόνι πολύ, ὅπου ἄσπρισε
ὁ κόσμος καὶ (ἔπεσε) πείνα, ὅπου δὲν εὐρίσκετο σιτάρι.
Καὶ ἐδάστα ἕνας χωριάτης δύο ψωμιά στὴ χώρα, ὅπου τ'
ἀγόρασε διὰ τὰ παιδιὰ του καὶ ἐζήτησέ τον ἕνας τοῦρκος
τὸ ἕνα ψωμί καὶ δὲν τοῦ τὸ ἔδωσε καὶ ἐχτύπησέ τον μὲ τὸ
μαχαίρι καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἐκρέμασαν καὶ τὸν τοῦρκο.

1734. Φεβρουαρίου 14, ἡμέρα Πέφτη, ἐφάνησαν τρεῖς
ἡλιοι, ὁ ἕνας κατὰ ἀνατολὰς, ὁ ἕνας βορινὰ, ὁ ἄλλος νο-
τινὰ καὶ οἱ δύο εἶχαν ἀκτίνες, ὡσὰν ἐκεῖνες ὅπου ἔχει ἡ κε-
ρὰ σελήνη· κι ἐδάσταξαν ὦρα πολλὰ καὶ ἐχάθησαν.

1713. Ὀκτωβρίου 24, ἡμέρα Σαββάτο ταχὺ ἔρριξε ἄ-
φέντης ὁ θεὸς μία καταχνιά εἰς τὸ νησί μας παγκόσμιον καὶ
ἦτον τόσο πολλή, ὅπου ἕνας τὸν ἄλλο δὲν ἐδλέπαμε ἐκεῖ
ὅπου ἐστοκρόμαστε...

(ΧΡΟΝΙΚΟ, Χίος, 18ος αἰ.)

34

...ἡ δὲ ὕλη τῆς Ὀπερας αὐτῆς, ὅπου εἶδομεν ἦτον τοι-
αύτη...

Καὶ κοντολογὴς τόσοον θαυμαστάς τέχνας ἔδειξαν, ὅ-
που δὲν εἶνε δυνατόν νὰ περιγραφῶσιν· ὡς τόσοον ὅπου καὶ
θροντάς καὶ ἀστραπάς ἔδειξαν· τὰ ὁποῖα τὰ ἐθεωρήσαμεν
καλὰ, καὶ τὰ σχήματα τοῦ ἀμορίου ὅπου δειχναν τόσοον τοῦ
βασιλέως καὶ τοῦ κοριτζῆ, ὅσον καὶ τοῦ βασιλοπούλου,
τόσον ἀπαραλλάκτως τὰ ἔκαμναν, ὅπου ἐσανδαλίζετο ἡ
καρδιά τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐδάσταξε δὲ ἡ ὄπερα αὐτὴ ἕως τρεῖς ὥρες, καὶ μετὰ
τὸ τέλος ἐπῆγαμεν εἰς τὸ κονάκι μας.

(Περιγραφή τῆς Φράντζας, 18ος αἰ.)

35

Καὶ τὸ μεγάλο Σαββάτο τὸ ἀπόγευμα εὐρέθη πνιμένο, εἰς
τὴν πόντα τοῦ Νταβία καὶ ἦτον τὰ μαλλιά του τριγύρω
μπαρμπερεμένα μὲ μία δούλα εἰς τὸ κούτελο καὶ ἄλλη εἰς
τὸν ἀκούτη, καὶ τὰ αὐτὰ του κομένα καὶ ἡ μύτη του κο-
μένη καὶ εἰς τὸ κούτελο τρούπες καὶ οἱ ἀπαλάμες του
τρούπες καὶ τὰ δυὸ του χέρια τρούπια καὶ τὸ κορμί του
τρούπες ὡσὰν βισιγατόρια καὶ πρισμένο δὲν ἦταν ὡσὰν
τοὺς πνιμένους.

(Διήγησις περὶ τῆς ρεμπελιὸς ἐναντίον τῶν Ἑβραίων)

36

Ὅμως ἔβαλαν τὸν αὐτὸ Γερόλυμο καὶ γαμπρό του καὶ ἐ-
κουβάλησαν τὸ πράγμα τοὺς μοναχοὶ τοὺς εἰς τὸ ρεπάρο
τῶν ἁγίων Σαράντα καὶ τὸ ἔβαλαν εἰς ἕνα καΐκι κι ἔπειτα

ἀσκήσῃ τὸ παιδί του εἰς τὸν ὥμο του καὶ πηγαίνοντάς το εἰς τὸ καῖκι ἔσκουζε θλιθερά λέγοντας: ἄρχοντες, συγχωρεῖτε με καὶ ὁ θεὸς σχωρεῖ' σας. Εἶδε κανεῖς ἄλλο πατέρα νὰ ἀσκήσῃ καὶ νὰ θάψῃ τὸ παιδί του μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια; Ἐτοῦτα καὶ ἄλλα ἔλεγε καὶ ἔσκουζε ὁ ταλαίπωρος ὑποδρόμενος καὶ θρηνητογούμενος τῇ συμφορᾷ του, ὅπου ἐπαρακίνησε ὁλόνων τὰ μάτια καὶ ἔχυναν πολὺ ῥοα δάκρυα! Καὶ ὡς λογιᾶσαι κανεῖς τὸ τί σοῦσουρο καὶ εὐχυσῇ, ὅπου ἔγινε ἐκείνη τὴν ἡμέρα, μὰ πολλοὶ δὲν τὸ ἐπίστευαν, μόνον ἐνόμιζαν πὼς ὁ πένος τῶν παιδῶν τοι τὸν ἐτρέλλαν καὶ ἔγινε ἔξω φρενῶν καὶ ἔλεγε πὼς ἔχει πανοῦκλα. Ἄλλοι τὸν ἐλυπτόνταν καὶ ἄλλοι τὸν ἐκαταρίονταν: καὶ ἄλλοι τὸν ἐναθεμάτιζαν, διατὶ δὲν τὸν ἐπίστευαν. Καὶ παρευθὺς ἄρχισε νὰ ποστρεύεται ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ λιβερσί...

(Δημήτριος Πυργῆ, Χρονικὸ 18ος αἰ.)

37

Ἐγὼ ἔγραφα καθὼς ἔφθασα τοὺς παλαιούς ὅπου μοῦ τὰ ἐδιηγόνταν ἔστοντας νὰ ἦμουν ὀλίγον περιέργος καὶ πάντα ἐρώταγα νὰ μανθάνω τὰ τῶν παλαιῶν, περὶ ἡθῶν, περὶ συνηθειῶν, περὶ τόπων καὶ ὅτι ἄλλο μοῦ ἔρχονταν εἰς τὸν νοῦν. Ἦθελα νὰ τὸ γράψω πρὸς ἐνθύμηση τῶν μεταγενεστέρων.

Πλὴν ἂς ἔχω συγχώρεσιν κὲ κάνω τέλος μὲ τὴν μαρτυρίαν τῶν παλαιῶν Διαμάντη Νευρομάνου, Γιανηφόρου, Νικόλα Φώτσου, Νοίκου Στέφου, αὐτοὺς ἔφθασα ἱαλαϊκὸς καὶ ἐμίλησα.

(Χρονικὸ Τσαρπλάνων, 18ος αἰ.)

38

Δράκων παλαιός, φοδερὸς εἰς τὸ μέγεθος, ἐζάνηκε, πὼς ἐφώλευσεν ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ θαυότερον τοῦ Σπηλαίου μέρος, εἰς τοῦ κρηνοῦ τὴν ρίζαν. Καὶ ὡς ἀγκικησε τὴ φωτιά, ὅπου ἀπὸ τὰ κατώτερα μέρη ἀνέβαινε εἰς τὰ ἀνώτερα, θόσκοντας τὴν ὕλην ἐκείνην, σιμὰ εἰς τὴ φωλέα του ἢ νοητὸς ὄντας δράκων καὶ φαινόμενος κατὰ φροντασία ἢ ἀληθινὰ ὄφιν ὄντας, ὡς νὰ ἤθελε δανεισθεῖ πτερὰ ὅπῃ τὸν ἀόρατο καὶ ἀρχέκακο δράκοντα, τὸν πρῶτο πλάνο τοῦ ἀνερωπίνου γένους. Εὐθὺς ἀπὸ τῆ στένωση τῆς πυρκαϊᾶς, μὲ ἐλαφρότατον πῆδημα ἀπὸ ἑνα ζωνάρι τῆς πέτρας ὑψώθη ἀρκετὰ ξεπετώντας ὡς ἐφαίνετον εἰς τὸν ἀέρα. Καὶ ἐκεῖ, ἐλεπόντων ὁλόγυρα τὸν εὐρίσκομένον, παραδόξως ἐδῆκε μία σατίττα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἁγίας εἰκόνας καὶ κτυπώντας εἰς τὴν καρδίαν τὸ δολιχὸν ἐκείνου τέρας καὶ ὑπὲρ ἀσπίδα πετώμενον, τὸ ἐλάδωσε θανάσιμα καὶ παρευθὺς στρίφοντας τὴν οὐρά του καὶ κτυπώντας τὴν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς ἂν μὲ πόνον πολὺ, ἀνοίγοντας λόγους τὰ λέπια του ἀνάποδα εἰς τὸ ἔμπροσθεν καὶ κάνοντας κτύπον ἀσυνήθιστον καὶ ἔγριον ουριστικόν, ἔπεσεν εἰς τὴν φωτιά καὶ κατεκάη. Δειλοποιώντας τὸ δράμα ὅτι ὁ νοητὸς δράκων διάδοχος ἐξεφωλίσθη πλέον ἀπὸ τὸν Μορέα.

(Παρθένιος ὁ Πελοποννήσιος, Τὸ Μέγα Σπήλαιον 18ος αἰ.)

39

Περιέχει τὸ διβλίον περὶ παρεμβολῆς, ἤτοι κάστρον, τακτικὸν σὺν πόλεμον, πὼς διατάσσονται τὴν ὁποῖαν τάξιν καὶ μάθησιν πολλὰ περισσότερον τῶρα ἐδιάταξαν παρὰ τότε οἱ Ῥωμαῖοι. Ὅπου ὄλο σπουδάζουν καὶ διατὶ; Διὰ νὰ σκοτῶνουν ἀνθρώπους μὲ πλέα εὐκολία μὲ τὰ μεγαλεῖα τῶν κρατῶν των. Τόσοι στοὺς πολέμους θανατώνονται μὲ τὸ νὰ εἶναι ἢ πλεονεξία. Καὶ τοῦ καθενὸς οὐκ εὐφραίνει τὰ κτηθέντα, ἀλλὰ τοῦ λείπει τὰ λειπόμενα. Καὶ πάντοτε πολλοί, χωρὶς ἡσυχία ὁ κόσμος διαβάνει: Ἄλλοι παίρνουν σήμερα τοῦ ἀλλοῦ, ἄλλοι αὖριον παίρνουν αὐτὸ ὅπου πῆρε, καὶ αἰχμαλωσία συνάγοντες εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγουσιν...

...Τώρα ὅπου ἀφίσαμε καὶ μοναχοὶ μας τὴ σοφία καὶ θαρραλέψαμε, μᾶς ἀναγελοῦν καὶ μᾶς περιπαίζουσιν ὡς ἀχρεῖς καὶ ἀναξίους. Καὶ διατὶ; Μῆνα ἐμεῖς δὲν εἴμαστε ἀν-

θρώποι ὡς αὐτοὺς; Μάλιστα καὶ πνεῦμα πλέον ἄξιον εἶναι τῶν ἐλλήνων ἐμᾶς. Τὸ λοιπόν, τί εἶναι ἡ ἀφορμή; Μῆνα εἶναι ἡ θέλησιν; Naί, καὶ αὐτὴ μᾶς λείπει τώρα. Λίγη θέλησιν ἔχομεν στὴν ἀνάγνωσιν τῶν διβλίων. Καλύτερα θέλουν νὰ κτίζουν σπιτία, νὰ γεωργοῦν περιβόλια, νὰ σκάπτουν ἀμπέλια, παρὰ νὰ διαβάζουν νὰ μαθαίνουν. Κάλιο θέλουν νὰ κοβαλοῦν πέτρες, παρὰ νὰ γράψουν μίαν γραφήν. Καὶ διατὶ αὐτό; Διατὶ ἴτ' ἔτι ζεθοῦν ἀπὸ κάτω στὴν τυρρανία τοῦ τούρκου. Βάρβαρος αὐτός, σοφία δὲν ζητᾷ. Βάρβαροι γίνονται καὶ ὅσοι εἶναι ὑποκείμενοι σὲ αὐτόν, ὅτι: κατὰ τὸν δάσκαλο ὅπου καθήσεις, τέτοια γράμματα μαθαίνεις. Τὶ λένε προφασίζονται; Τὰ δόσιμα νὰ δύνανται. Μὲ τὰ γράμματα δὲν πλερώνουμε τὸ χαράτ' τοῦ τούρκου...

...Καὶ ἐξοδιάζονται τόσα ὄσπρα στὰ θέατρα, ὅπου ὡς ἤθελε ξοδιάζονται σὲ ὁσπιτάλια, σὲ ξενοδοχεῖα, σὲ γεροτροφεία, σὲ ἐκκλησιᾶς, ἤθελε εἶναι πολλὰ καλύτερα κυβερνημένοι οἱ πτωχοί, καὶ σὲ ἐπίσκεψιν οἱ ἀσθενεῖς, καὶ ἐντυμένοι οἱ γυμνοί, καὶ οἱ φυλακισμένοι, ἐλεύθεροι, καὶ οἱ ὀρφανὲς παρθένας πανδρεμένες τιμημένα... Τόσα στολίδια οἱ γυναῖκες μὲ πολλὰ ἀκριβὰ φορέματα μακριὰ, σαφρίζουν καὶ σκοπιάνουν τὴν στράτες. Χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ καὶ διαμαντικά καὶ ἀλλὰ φαγιά νὰ παχαίνουν καὶ ἄλλα τέτοια.

...Ἐνωσέ μου, θεέ μου, τοὺς χριστιανοὺς βασιλεῖς νὰ κάμουν ἐτοῦτο τὸ ἔργο, νὰ ἐλευθερωθοῦν οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν τυραννίαν καὶ δυναστίαν τοῦ τούρκου, διὰ νὰ βασιλεύῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ νὰ μὴν ἀδικεῖται τινὰς, ἀλλὰ νὰ εἶναι βέβαιος ὁ καθένας εἰς τὴν ζωὴν του καὶ εἰς τὸ ἐδικόν του. Καὶ ὅχι ὡς εἶναι τώρα ὅπου εἶναι τρομάρα, ὅπου φοβᾶσαι καὶ τὸν ἴσκιον σου. Καὶ μὲ ὅλον αὐτό, φέβει νὰ ἔχῃς ὀλίγον τι, δὲν λείπουν οἱ ἀδανιές νὰ σὲ κάμουν νὰ τὰ χάσεις, νὰ σὲ πτωχύνουν, νὰ σὲ ἀφανίσουν, καθὼς κάμουν οἱ τούρκοι μὲ τοὺς χριστιανοὺς ὅπου τοὺς ἐπτώχυναν καὶ τοὺς ἐρήμαξαν μὲ τὰς ἀδικίας καὶ τὰς ὀργαγὰς οἱ ἀδάνηδες, ὅπου μὲ τὸ νὰ εἶναι κακὸς ὁ ἐξουσιαστής εὐρίσκουν χώρα οἱ κακοὶ νὰ κάνουν τὴν κακίαν, ἀδικώντας καὶ παίρνοντας τοῦ ἀλλοῦ...

...Νὰ σηκωθῇ τινὰς ἀπὸ τὸ Γένος, νὰ τὸν ἀκολουθήσουν οἱ ὁμογενεῖς, νὰ κάμουν τὸ θελετό τους νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπ' αὐτοὺς μὲ δοθήεια πρῶτα τοῦ θεοῦ καὶ ὕστερα τινὸς βασιλέως ὁμοπίστου.

...νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὸ ζυγόν, τὸ βορὸν καὶ ἀδίκιστον, τὸν ἀδικο, τὸν ὀργαγόν, τὸν ἀπίστον τούρκο, δι' αὐξήσιν καὶ στερέωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὡς πότε βασιλεύει αὐτὸς τὸ ἡμιον φεγγάρι, ὅπου κυριεύει τὴν Πόλιν τοῦ Κωνσταντινου ἀπὸ τὸ 1454 ἕως τώρα 1768, χρόνοι 314. Φτάνει, θεέ μου, ἡ ὀργή σου! ...

...Ὁ μέγιστος θεὸς ν' ἀναστήσῃ, ἦγουν νὰ ἀνασηκώσει καὶ διὰ ἐμᾶς τοὺς σκλαδωμένους σὺν τούρκῳ τώρα ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους χρόνους, ὡς τὸν Ἀλέξανδρον, ἄλλον ἕνα τέτοιον ἄξιον νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ ἀθέου ἀγαρηνοῦ, ὅπου ἐπερίσσευσε ἡ κακία του εἰς τὴν ὀδίκιαν καὶ εἴμαστε κομμένοι, ἤτοι σκωφτοὶ εἰς τὴν γῆν, μὴ δυνάμενοι πλέον βαστάζειν τὰ βάρη τῶν ἀδικημάτων, τὰ βαρὶὰ δόσιμα. Ἀνάστησε, θεέ μου, ἕνα Ἀλέξανδρον Μακεδόνα νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἀθλία Ἑλλάδα μας (...). Κατάστησον τὸ Γένος μου πάλαι στὴν προτέραν του σοφίαν καὶ ἀξίαν. Ἄς γίνῃ καὶ τώρα ἕνας Ξενοφώντας νὰ θαρρύνῃ τοὺς Ἕλληνας, τὸ εὐγενικὸν γένος, ὅπου τόσα ὑπερῆθη, καὶ ὁμοῦ τῶν προγόνων του τὰ διηγῆματα...

(Γιάννης Πρίγκης, Χρονικόν, 18ος αἰ.)

40

Ἐρρίξε δόσιμον τόσα κατὰ τὴν κατάστασιν κάθε οἰκογενείας. Οἱ φυλακὲς ἐγέμισαν, ἀνδρῖκια φυλακὴ καὶ γυναικῖα φυλακὴ δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὰς δύο φυλακὰς ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα ἕως διακόσιοι καὶ εἰς τὴν γυναικῖα ἀπὸ εἰκοσπέντε ἕως τριάντα γυναῖκες: ἦτον οἱ ἄνδρες ὄρθοι εἰς τὴν φυλακὴν, δὲν ἔχωροῦσαν καθιστοί. Διὰ νὰ πᾶει κανένας εἰς τὴν παράθυρον τῆς φυλακῆς, ὅπου ἦτο μὲ σίδερα, νὰ ὀμιλήσῃ κανεὶς φυλακισμένον, ἂν ἦτο ἔμπρὸς ὀμιλοῦσε εὐκολα, εἰδὲ ἦτον ὀπίσω, τὸν ἐσέκωναν σηκωτὰ ἀπὸ πάνω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἢ πολλὰ σπρωχτὰ διὰ νὰ πᾶει νὰ ὀμιλήσῃ.

Ἄν τοῦ ἐπῆγαιναν κομμάτι ψωμῖον ἢ ὀλίγον τι διὰ νὰ